

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК, 20. ДЕЦЕМБРА 1901.

ГОД. XXVI.

ПОЗОРИШТЕ

ВРОЈ 43

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут за по табака. — Стоји за Нови Сад 80 п. а на страну 1. кр. 20 п. масачно. —

ЧЕШКО ПОЗОРИШТЕ ОД СВОИХ ЗАЧЕТАКА ДО ДАНАС.

(Свршетак.)

Али су ти људи, којима је на срцу била народна идеја, и даље радили неуморно. Још пре године 1848. покушала је конзорција чешких грађана, међу њима Палацки и Тројан, да створи друштво на акције, па да се оснује чешко народно позориште; кад је тај пројекат пао, латили се да скupљају прилоге. У том су били врло вредни, па ипак је у годинама 1855. до 1858. ушло само — 6735 форината! Још је године 1857. земаљски одбор утопијама назвао жеље Чеха, да се оснује чешко позориште. Па ипак је народни покрет већ јако узео био мања. Чешки елеменат као вреднији и страснији, усисао је у себе не само млађу генерацију старих комотних „утраквиста“, него и изданке многих чисто немачких породица; чешки језик је задобио био терена, чешка је књижевност била порасла и развила се, те се 18 новембра 1862. заиста отвори прво самостално чешко позориште у Прагу. То је била само провизорна малена зграда, тако звано интеримно позориште на кеју; још је немачко позориште персоналном унијом у управи било спојено са младим заводом, али године 1864. постаде управа независна, а чешко позориште, као равноправан субвенционисан земаљски завод, постаде средиште младој генерацији уметника, музичара и књижевника, који су неуморно радили и стварали. А кад се онда из сопствених средстава чешкога народа, уз муниципалну потпору земље дигло године 1881. велико народно позориште, било је одушевљење опште по свој земљи; кад наскоро

после тих радосних дана, 12. августа 1881, изгори дивна зграда, брзо се, уз помоћ двора, земље па и чешких сељака, из народних средстава подиже још лепша кућа. Администрацију води конзорција под надзором земаљске управе, а уметничком страном управља артистички управитељ. Имена композитора, као што су: Сметана, Дворжак, Себор, Фибих, Бендл, имена пејсника, као што су: Врхлици, Јерабек и Шуберт, добро су записана по свој земљи а и ван ње. Праг је у народносном погледу постао оштро подељен град. Чехи и Немци ривалишу и на уметничком земљишту. Немачка уметност није у Чешкој угинула под притиском јако изменењених прилика, а за чешку су у Бечу приликом позоришне изложбе године 1892 признали сви меродавни кругови, да се ванредно дивно развила.

Позоришна мисао дубоко је срасла са народним мишљењем у наше браће Чеха.

Историја чешког народног позоришта у другој половини недавно минулог века саставни је део историје чешке народне мисли тога времена.

Чешко народно позориште Чесима је светиња.

Мисао тога позоришта провлачи се као првена нит кроз целокупан живот народни.

Ко жели познати Чехе и њихову културу, ко жели сазнати и разумети тежње и наде Чеха: мора да упозна позоришну мисао, идеју, за коју се чешки народ борио и толико много жртвовао!

И И С Т И Ж К И.

СРПСКО НАРОДНО ПОВОРИШТЕ.

„Нитуш“, шаљива оперета у три чина, написали А. Мељак и А. Мило, с француског превео Душан Л. Ђокић, музика од Хервеја).

„Кад се дивотни звуци музике стану улагавати мом уху, омекшам и разнежим се као дете у колевци. Ђуди и не слуте, какво је добро срце у мене, какво се благо крије у њему, кад га музика уздигне и одушеви“. Те речи међе генијални Шенкјевић у деветнаестој глави друге књиге свога епохалног историског романа „Quo vadis“ у уста нечовеку Нерону, који уби своју матер, свога брата, своју жену, свога учитеља и толики невин и поганички и хришћански свет. „Ја сам“ — вели тај Шенкјевићев Нерон — „ћесар, сав ми је свет подложан, моћ ми је без мере. Но музика ми отвара нове земље, диже ме у нове висине, међе ме на узбуркано море, даје ми сласти, које до сад не познавах. Речима нисам кадар дати израза тим осећајима, не могу их себи да разјасним — ја их само осећам! Богови су ми онда близу, чини ми се, да сам угледао Олимп. Око мене веје благ, чист зрак а погледима се мојим као магловитим велом обвијено раствара нешто неисказано, што је бистро и сјајно као сунчани зраци.... Све сфере звуче око мене и ја се, ја, ћесар и бог, осећам тада мален и пролазан, сличан прашини“.

Вековечна, узвишена мајка Музика зацело није спала на ту заносну глорификацију од пре скоро две хиљаде година, кад ваља регистровати нов који ефекат њене несавладиве снаге. Нису силовите речи, које Шенкјевић дарује сакалудастом занесењаку на престолу ћесар, наведене овде за то, да се њима оплете нов неувео венац око главе монархији над монархијама. Друго је нешто ту по среди. Овде хоће да се пита, би ли и Нерон ту имну отиојао био, да се музика, која треба да оплемени душу човеку, још онда одрекла била своје власти те се ионизила до робиње пустом укусу. Како би се Нерон ту био владао, нек остане отворено питање. Но како је данас, посведочила је распродана кућа Дунђерскога сад у недељу о репризи Хервејеве „Mam'zelle Nitouche“. Нема сад више сумње. Од како је

пре четрдесет и две године Жак Оffenbach са својим „Orfejем у доњем свету“ постао, што рече Навле Линдау, епне europäische Bevölkertheit те музикални несмисао стао све више освајати терена, бадава се тешлији пријатељи солидне музике, како се бојаги не даје ни замислити, да ће продукат специфично париске особености прекорачити границе Француској. Овамо су до нас запљуснули ти вали преко Немачке, Хрватске и Србије још пре четир године и ми сад по њима пловимо весели и задовољни. Ко сме рећи, да се и куплети и ескапада и песма о Бабети и кадету и легенда о великим бубњу и т. зв. chant des fanfares нису кадри улагати уху? А ко зашне у либрету за коју дебљу шалу, том ваља с Линдауом отишити: leider, Pensionärginnen ist das Stück nicht zu empfehlen. Према унрави се још некако било лако држати, но пред публиком, тим најмеродавнијим фактором у сваком позоришту, није вајде, ту се мора -- положити оружје. Ту не асне преговори и савети грatis.

Нашиј Денизи, Драги Спасићки, веома је добро пријао одмор, који се учинио био предугачак и њој и новосадском и српском и несрпском свету, који мари за песму. Глас јој, у последње време са назеба нешто оронуо, имао је каде да издрави са свим те да му се врати она стара чистота и свежина. Публика је с уживањем слушала омиљену, колико даровиту толико и вредну певачицу и јасно јој је казивала, да је с њом задовољна и ирезадовољна. Части тога вечера делио је с њом Добриновић, који је ево прегао да и у оперети створи моделне типове. Марковић није био диспонован те се тако морали брисати његови куплети у другом чину. Од приказивача, који не певају, лепо су заобили целину Марта Тодосићка, као игуманија, Ленка Вујичићева, као Корина, Динић, као мајор и Бакаловић, као Лоријо. Лоријоту је, до дуже, Хервэ доделио један број у првом таблу трећега чина, но тај број у нас тасет те је Бакаловић осуђен само на жонглирање боцом и пијаначко лудесање. Заниман је призор, кад се њих троје, Добриновић, Динић и Бакаловић, саста-

ну на позорници. Бечлијама је пре десет два-десет ли година била највећа сласт, кад какав приказ у добротворну сврху састави на једној позорници комични трифолијум: Кнак-Матрас-Блазел. Ми ту сласт ево уживамо и у обичним приликама.

На опаске у реферату о премијери није се нико ни осврнуо те и сад и позоришну објаву и језик на позорници красе исте грешке. Исто тако као да је бадава мољено и мољено, да се не праве атентати на интенције композитора тим, што им се у дела уплећу са свим етерогене ствари. Сад се онет у друштву с Хервејевим мелодијама нашла нека „Српска зора“ и увертира у Зајцову „Боасиску вештицу“. А Хервे се поштено побринуо за антракте. За први је склонио Алилују, за други полку, а за трећи марш. О што је то, човека врећати без невоље?! Доста је ваљда, што неки у мушким лицу и држањем и лицем публици на очи показују, како им је девета брига и Хервे и његова „Нитуши“, па чак и — рођена им дужност.

Г.

ПОЗОРИШТЕ.

(Четрдесетогодишњица глумовања Фотије Иличића) На нову годину 1902. навршије се равно четрдесет година, од како познати српски глумац Фотије Жарко Иличић ради на глумачком пољу, а тридесет година од како је на челу путничке српске позоришне дружине, која даје представе по свима крајевима српским. Јубилар, који сада приређује са својом дружином представе у Алексинцу (у Србији), био је неко време и изврстан члан наше народне позоришне дружине. Он се обратио управи кр. српског народног позоришта у Београду, да му уступи један дан у јануару месецу, да би могао приредити представу „Циганина“. У том комаду приказао би насловну улогу, уз припомоћ своје деце и уз суделовање особља кр. српског народног позоришта.

СРПСКА ПОЗОРИШТА.

(Нишко позориште „Синђелић“) после дугог бављења у Крагујевцу, отпуковало је пре неколико дана у Ниш, где ће зиму провести. По свој прилици да ће „Синђелић“ у Нишу стално остати, јер су тамошњи грађани прогли, да му створе сигуран и сталан опстанак.

(Позориште „Србадија“) под управом Дим. Ст. Нишића отпуковало је крајем прошлог месеца у Пожаревац, где је врло добро примљено. Као гост бави се тамо сада Коста Делини, који ових дана завршава своје гостовање у „Пучини“ од Нушића.

(Позориште Фотије Иличића) бави се у Алексинцу. Оданде ће по свој прилици у Нараћин.

(Позориште Ђоке Милинковића), које је састављено прошлог месеца из неколико глумаца из путничких дружина, отиочело је рад свој у Јагодини, али с врло рђавим успехом.

(Позориште Драгутина Крсмановића) бави се сада у Дубровнику, где с успехом даје представе.

(Позориште П. Ђурића) после сјајног успеха у Трсту отпуковало је у Вараждин, где сада даје представе.

(Позориште Дим. Гинића) с последњим гостовањем чича-Илије Станојевића завршило је рад у Мостару са сјајним успехом. Оданде је отпуковало за Црну Гору, да на Цетињу проведе зиму.

(Позориште Ђуре Протића) даје сада представе у Конгривници, где ће се бавити до нове године.

(Позориште Ђоке Протића) даје сада представе у Иригу, а одатле ће у Руму.

14. XII. 1901.

Renée.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа)

У четвртак, 20. децембра (2. јануара 1902.): „Мрља, што чисти“. Драма у 4 чина, написао Ј. Ечегарј, превео И. Поповић.

У суботу, 22. децембра (4. јануара 1902.) први пут: „Дипломате“. Шаљива игра у 1 чину, написао Емануел Боздех, с чешког превела Дарinka Калићева. — За тим: „Јованчини сватови“. Шаљива оперета у 1 чину, написали Каре и Барбје, сложио Виктор Масе.

У недељу, 23. децембра (5. јануара 1902.) први пут: „Црни књаз са Семећа“. Слика из времена босанске окупације у 4 чина, с певањем и играњем, написао Пера Данкулов, музика од Прајз-Јаворскога.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

33. Представа. У дунђерском позоришту. У претплати 20.

У Новом Саду, у четвртак, 20. децембра 1901.

PO ДРУГИ ПУТ:

МРЂА ШТО ЧИСТИ.

Драма у 4 чина, написао Ј. Ечегарај, превео Ј. Новаковић. — Редитељ: Диник.

ОСОВЕ:

Доња Консепсион — — —	С. Вујићка.	Дон Хусто — — — — —	Диник.
Фернандо, син јој — — —	Спасић.	Дон Лоренсо Тристан — —	Ботић.
Матилда — — — — —	М. Марковићка.	Хулио — — — — —	Матејић.
Енрикета — — — — —	С. Бакаловићка.	Долорес, собарица — — —	Л. Вујичићева.

Збива се у кући Доње Консепсион. — Време: Садашњост.

Свирачки збор ц. и кр. 70. пешачке пуковније петроварадинске свираче ове комаде: 1. Бах: „Генерал-марш“. — 2. Дубек: „Јабука“. Увертира. — 3. Транслатер: „Ти, моје све на свету“. — 4. Бироз: „Успомена на Америку“. За флауту.

У суботу, 22. децембра, први пут: „Дипломате“. Шаљива игра у 1 чину, написао Емануел Боздех, с ченником превела Даринка Калићева. — За тим: „Јованчићи сватови“. Шаљива опера у 1 чину, написали Каре и Барбе, сложио Виктор Масе.

УЛАЗНЕ ЦЕНЕ: Ложа у партеру: 11 круна. — Ложа у I. спрату: 10 круна. — Седиште у I-II. реду: 2 круне, 40 потура, — Седиште у III-VI. реду: 2 круне. — Седиште у VII-XI. реду: 1 круна 60 пот. — Седиште у XII. реду: 1 круна 20 пот. — Седиште на балкону у I. реду: 2 круне, 40 пот. — Седиште на балкону у II. реду: 1 круна, 60. пот. — Седиште на балкону у III-IV. реду: 1 круна. — Седиште на галерији у I. реду: 80 пот. — Седиште на галерији у II. реду: 60 пот. — Стојање у партеру: 80 пот. — Стојање на I. галерији: 60 пот. — Стојање на II. галерији: 40 пот. — Банци и војници до наредника: 40 потура.

Улазнице могу се добити обдан у књижарници браће М. Поповића, а у вече од 7 сата на каси.

Бодује: Ј. Тодосић.

Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$ а свршетак у $10\frac{1}{2}$ сахата.